

NOTES:

1. Una d'aquestes aportacions fou la de BUADES CRESPI, Joan (2001): "L'emigració de manacorins a Amèrica l'any 1889" a *Manacor Cultura i Territori. I Jornades d'Estudis Locals de Manacor*, Ajuntament de Manacor, Manacor. Pàgs. 315-331.
2. A algunes de les moltes publicacions de Sebastià Serra Busquets on estableix aquestes pautes hem seleccionat les següents:
 - SERRA BUSQUETS, Sebastià (1989): "L'emigració mallorquina: una perspectiva històrica" a *Les migracions*, Ajuntament de Palma.
 - SERRA BUSQUETS, Sebastià (2001): *Els elements de canvi a la Mallorca del segle XX*, Edicions Cort, Palma. Pàgs. 11-99.
3. SERRA BUSQUETS, Sebastià (1996): "L'emigració de les Illes Balears a l'Argentina" a *Mayurqa*, núm. 23. Pàg. 156-158.
4. BUADES CRESPI, Joan (2002): 1889: *L'allau emigratòria de mallorquins a l'Argentina i Xile*, Conselleria de Presidència, Palma. Pàg. 22.
5. Un article interessant que explica el cas de la fil-loxera a Manacor és el de SEGURA SALADO, Josep (2001): "La fil-loxera a Manacor" a *Manacor Cultura i Territori. I Jornades d'Estudis Locals de Manacor*, Ajuntament de Manacor, Manacor. Pàgs. 301-314.
6. Vegeu CARO MESQUIDA, Maria del Mar i PONS BOSCH, Jordi (2002): *De les orenetes a les platges de cereal. L'emigració mallorquina a Goyena*, Conselleria de Presidència, Palma.
7. Dades extretes del llibre CARO MESQUIDA, Maria del Mar i PONS BOSCH, Jordi (2002): *De les orenetes a les platges de cereal. L'emigració mallorquina a Goyena*, Conselleria de Presidència, Palma. Pàgs. 76-81.
8. Nascut a Portocristo.
9. Nascut a Son Macià.
10. Nascuda a Portocristo.
11. Natural de Son Macià
12. Ibid.
13. Ibid.
14. Ibid.
15. Ibid.
16. Ibid.
17. Ibid.
18. Ibid.
19. Ibid.
20. Ibid.
21. Ibid.
22. Natural de Portocristo.

1912: de Vila a Ciutat

Antoni Gomila Grimalt

Introducció

Tots els pobles mantenen amb orgull un seguit de fites que marquen el seu tarannà històric. Manacor, evidentment, no n'és una excepció. Anys com 1300 o 1912, actualment ja tan llunyans, esdevenen dins la nostra memòria col·lectiva dates d'especial significat que val la pena recordar. És segur que la vida quotidiana no patí grans canvis entre 1299 i 1301 o entre 1911 i 1913. Però vists en conjunt tenen la importància d'haver permès una nova realitat politicojurídica que, si més no, millorà el prestigi de Manacor: si el 1300 era declarat oficialment Vila, l'any 1912 es confirmà com un dels principals nuclis illencs amb la declaració de Ciutat.

Coincidint amb aquestes jornades dedicades al segle XX, el meu objectiu no és altre que recollir la poca documentació conservada a l'Arxiu Històric Municipal sobre aquest darrer esdeveniment (del qual estam a prop de complir el primer centenari) i resumir en forma de crònica com visqueren els nous ciutadans aquell any.

Declaració de Ciutat i tractament d'Il·lustríssim

Manacor fou declarat oficialment Ciutat i el seu Ajuntament Il·lustríssim quan el rei Alfons XIII firmà el decret de la doble concessió el 21 de maig de 1912. Diu així el text del document:

"Queriendo dar una prueba de mi real aprecio a la villa de Manacor, provincia de Baleares, por el fomento de su industria y comercio, su importancia agrícola y constante adhesión a la Monarquía Constitucional, vengo a concederla el título de Ciudad y a su ayuntamiento el tratamiento de Ilustrísimo.

Dado en palacio a veintiuno de mayo de mil novecientos doce.

Alfonso".

L'endemà, el ministre de la Governació Sr. Antonio Barroso Castillo traslladà el Reial Decret al governador civil de Balears, Sr. Agustín de la Serna, que a la vegada l'envià a Manacor dos dies després. La còpia del Reial Decret no arribà fins al 25 o 26 de maig. Ens en dona notícia l'acta de la sessió ordinària del dia 26 on podem llegir: "Dióse cuenta del R.D. expedido por el Ministerio de la Gobernación en veinte y uno de los corrientes y de su traslado a esta Corporación fechado en el día siguiente, concediendo a esta población el título de Ciudad y a su Ayuntamiento el tratamiento de Ilustrísimo".

Malgrat tot, la corporació manacorina s'assabentà de tals nomenaments en la reunió extraordinària del dia 22 de maig amb motiu d'un telegrama que, des de Madrid, li havia adreçat Alexandre Rosselló Pastor (1853-1923), diputat a Corts, i artífex de les gestions per a la concessió del títol de Ciutat i el tractament d'Il·lustríssim:

"Saludo ilustre Ayuntamiento ciudad Manacor enviándole cordial enhorabuena. Rosselló".

Després de la lectura del telegrama, s'acordà per unanimitat agrair al Sr. Rosselló la seva intervenció. De l'acta d'aquella reunió és interessant destacar com "se acordó a propuesta del Sr. Juan¹ que al recibirse oficialmente la noticia de la concesión de aquellos títulos se publique el oportuno bando participándolo al vecindario, el cual será impreso y fijado en las esquinas de las calles de esta población así como también el que se construyan tres lápidas que ostenten el título de Ciudad de Manacor para que sean colocadas a las entradas de las carreteras de Palma, Artá y Felanitx".

És fàcil imaginar que l'Ajuntament rebé la notícia amb alegria i satisfacció. Així ho demostrà quan, en sessió ordinària de dia 26 de maig, decidí per unanimitat dedicar un carrer i declarar Fill Adoptiu i Il·lustre de Manacor Alexandre Rosselló per haver duit endavant les gestions. Llegim a l'acta municipal: "Leídas que fueran dicho R.D. y su traslado, usó de la palabra, previo permiso de la Presidencia, el Sr. Teniente de Alcalde D. Bernardo Cabrer, diciendo: que sin tratar de hacer historia de los méritos del Diputado a Cortes por Mallorca D. Alejandro Rosselló y Pastor, no podía menos de recordar a los Sres. Concejales el interés con que siempre ha mirado los asuntos de Manacor y el aprecio en que le tiene, demostrando en cuantos asuntos le ha recomendado el Ayuntamiento y especialmente en la ocasión presente, en la que, sin necesidad de nadie, ha solicitado y conseguido para esta localidad las dos distinciones honoríficas de que se ha hecho mérito, por todo lo cual le consideraba merecedor de una distinción por parte de este Ayuntamiento, proponiendo por tanto a éste, que se le declare hijo adoptivo e ilustre de Manacor, y dar su nombre a la calle de Mercadal por cuya significación impersonal no puede ofenderse nadie de la variación siendo uno y otro extremo de la proposición acordados por unanimidad".

Així doncs, tan aviat com Alexandre Rosselló s'assabentà del seu nomenament com a Fill Adoptiu de Manacor i de la dedicació d'un carrer amb el seu nom, envià una carta d'agraïment al consistori mostrant-li la seva satisfacció:

"El Diputado a Cortes por Palma de Mallorca. Sr. Alcalde Presidente del Ilustrísimo Ayuntamiento de Manacor. Manacor 3 de Junio de 1912. Señor mio de mi mayor consideración: el Ilmo. Ayuntamiento de esa Ciudad, al nombrarme hijo adoptivo é ilustre de la misma y al acordar que, en lo sucesivo, la calle de Mercadal lleve mi humilde nombre, me ha dispensado una honra tan superior á mis merecimientos que me será imposible corresponder á ella como es debido. Lo intentaré, sin embargo, en la medida de mis fuerzas para ser digno de las reiteradas pruebas de afecto que tengo recibidas de Manacor y de la merced que acaba de otorgarme y que seguramente por ser desmedida no tendría valor para declinar. Sírvase aceptar Sr. Alcalde y transmitir al Ilustrísimo Ayuntamiento, que dignamente preside, la expresión de mi profunda gratitud y de la satisfacción con que ostentaré, durante mi vida, el título de hijo adoptivo de Manacor".

Alexandre Rosselló Pastor (Palma, 1853-1923), artífex de la declaració de Ciutat per a Manacor i del títol d'il·lustríssim per al seu Ajuntament.

D'entre les felicitacions que rebé l'Ajuntament pel títol de Ciutat cal destacar la del governador civil Agustín de la Serna, la del comissari regi i president del Consell Provincial de Foment de les Balears Bernat Amer i la de l'Ajuntament de Palma.

Cronicó de 1912

01-01-12: per Reial Ordre del Ministeri de Governació, el Sr. Francesc Gomila és nomenat batle de Manacor durant el bienni 1912-1914.

04-01-12: l'Ajuntament ha de remetre a la major brevetat possible la relació d'individus de nacionalitat francesa que viuen a Manacor, fent constar el seu nom, llinatges, domicili, professió i temps de residència.

07-01-12: en sessió ordinària es nomenen els batles de barri i s'acorda que les comissions de l'Ajuntament siguin set: Hisenda i Pressuposts, Beneficència (hospital-hospici i cementeri), Foment (obres), Aigües (pous, fonts, torrents...), Camins i Camades, Policia (enllumenat, fires i festes) i Inspecció (escorxador, queviures, pesos i mesures). L'Ajuntament demana al president del Consell de Ministres clemència per als sentenciats a mort pels successos de Cullera.

11-01-12: pren possessió del càrrec de cap de 1a classe de la Presó Preventiva de Manacor el Sr. Tomàs Coll Moll.

14-01-12: es determina cobrir la part del torrent que s'introdueix dins el carrer de na Comtessa. S'aprofitarien els cantons que s'havien de llevar de la font de la plaça del Carril. Les aigües es conduïrien fins a la font del carrer de la Pau. Així mateix s'acordà col·locar fanals als carrers del Barracar, na Comtessa, de Moliners i de les Moreres.

20-01-12: s'estudia la possibilitat de traslladar el cementeri a un punt més adequat.

25-01-12: el director general de Correus i Telègrafs autoritza el manacorí Francesc Fortesa perquè estableixi la línia telefònica particular que té sol·licitada en base als reglaments vigents de l'any 1909.

26-01-12: la Sociedad de Obreros Carpinteros la Manacorens comunica a Batlia el canvi del seu domicili social al carrer d'en Peral núm.8 i el nomenament del seu nou president, el Sr. Joan Fons Pasqual. Es presenten per part del Sr. Bartomeu Servera Gili els plànols d'establiment de la seva possessió sa Torre d'en Ribera o dels Enagistes. Un dels regidors es queixa que a les obres de l'església parroquial els vespres no s'hi posa un fanal així com està ordenat.

27-01-12: arriben a Manacor 40 exemplars de la Cartilla Sanitària contra la glossopeda, enviats pel Consell Provincial de Foment.

29-01-12: la Sociedad Centro Obrero de Albañiles de Manacor que presideix Joan Oliver i de la qual és secretari Gabriel Monjo canvia el seu domicili de la plaça de Sallent núm. 5, 3a, al carrer d'en Peral núm.8.

01-02-12: el Consell Provincial de Foment sol·licita a l'Ajuntament la relació detallada de les persones que constitueixen la "Junta local de defensa de plagas del campo", creada el 1909.

02-02-12: a una instància enviada a l'Ajuntament per a la construcció d'una paret llegim com la carretera de Lluç a Santanyí passava per dins Manacor pels carrers de la Pau i de na Comtessa, per enllaçar després amb el camí de Felanitx. Es nomena una comissió de festejos per a la inauguració de la font de la plaça del Carril.

18-02-12: a proposta de la Comissió de Camins i Camades s'aprova el pla d'establiment del predi de sa Torre.

21-02-12: comença la Quaresma, en la qual predica Joan Negre.

25-02-12: és nomenat inspector de Queviures suplent el menescal Rafel Riera.

Vista de la plaça d'en Ramon Llull, amb l'abeurador i el pou rodó al fons.

La Sociedad de Obreros Carpinteros i la de Albañiles entreguen a l'Ajuntament 40 pessetes a benefici dels ferits i de les famílies dels morts en campanya del Rif. S'acorda la construcció d'un pont sobre el torrent del Rafalet.

29-02-12: el comandant de l'Escuadrón de Cazadores de Mallorca nº1, el Sr. Jaume d'Olesa, comunica a Batlia que el 2 de març arribarà a Manacor la força que ha d'establir la parada de sementals, formada per tres homes i tres cavalls.

02-03-12: inauguració de la font de la plaça del Carril.

05-03-12: s'acorda la subhasta del lloguer de cotxes fúnebres per a la conducció de cadàvers al cementeri. Igualment, s'aprova l'adquisició de canals per a la síquia que condueix aigua a l'abeurador del camí de Bandrés.

10-03-12: l'escola de pàrvuls ubicada al claustre no reuneix les condicions d'higiene necessàries.

16-03-12: la Batlia de Palma demana col·laboració econòmica a Manacor per tal de dur endavant el projecte d'un monument a la memòria del rei En Jaume I, "que libró nuestra tierra del grupo sarraceno". El Governador Civil avisa el batle de Manacor perquè "los juegos prohibidos en Manacor se siguen infringiendo continuamente en muchos círculos y establecimientos. Por ello, ha decidido multarles con 500 ptas. si se repite la denuncia".

17-03-12: es compren dues bombes per als abeuradors del camí de Conies i del de Bandrís. Un veïnat de na Camel·la demana que no s'aixequi el nivell del sòl pels grans perjudicis que ocasionaria.

25-03-12: el guàrdia rural Antoni Gomila comunica la brega que hi va haver en el bar d'en Francesc Fortesa (situat a la plaça de la Constitució) entre en Pere Cortès Bonnín i en Pere Aguiló Fortesa (à) *Fava*.

24-03-12: l'Ajuntament acorda arreglar el "toldo de la escalera de la bañera del Puerto".

29-03-12: els guàrdies civils Bartomeu Obrador i Joan Bonet denuncien, en el quilòmetre 49 de la carretera de Palma i a les 3'30 hores, Josep Cortès Cortès "por circular con vehículo sin farol".

31-03-12: el consistori rep una comunicació de l'oficina d'Obres Públiques on s'informa que ha estat aprovat el pressupost de la construcció del camí de Manacor a Porto Cristo.

02-04-12: els dirigents del Centro Mallorquín de Barcelona comuniquen la seva constitució a finals de l'any anterior a la corporació manacorina i li demanen col·laboració econòmica per dur endavant un festival benèfic que han de celebrar el Centro Mallorquín, la Colonia Ibizenca i el Círculo Mahonés per tal de "recabar fondos y formar un Monte-Pío para dar de comer a los baleares desvalidos".

03-04-12: el pare Benet Riera convida el consistori a les funcions de Setmana Santa i a les Quaranta Hores de Pasqua.

09-04-12: l'Ajuntament acorda per unanimitat canviar el nom de la plaça del Carril pel de la Llibertat.

15-04-12: el Sr. Joan Comas és nomenat capità de la 2a companyia de la Guàrdia Civil.

17-04-12: l'Ajuntament acorda convidar el governador a l'obertura del local on s'ha instal·lat l'estufa de desinfecció i la resta d'aparells sanitaris, així com

també a la inauguració de dues fonts públiques. Les seves ocupacions no li permeten l'assistència als actes.

20-04-12: celebració d'un festival per socórrer les víctimes de la guerra de Melilla.

23-04-12: s'exposa al públic el pla d'establiment de Sos Ferrers.

24-04-12: el governador insta l'Ajuntament perquè es formi a Manacor una junta local de propaganda del 2n Congrés Internacional de Ciències Administratives.

30-04-12: es gestiona l'entrega de 1.000 pessetes de subvenció per a les obres del pont de na Llebrona. Les obres de construcció de la font de la plaça del Carril havien estat costejades mitjançant subscripció pública.

08-05-12: el rector Rubí comunica que "la Junta de Obras de esta Iglesia y Rda. Comunidad de Pros. han pensado invitar á la población á que adorne sus casas con banderas y recorra las calles la banda de música el sábado 18 del actual en honor del Sto. Cristo".

11-05-12: s'estableix Son Seiart.

12-05-12: Batlia obri una subscripció perquè les dones costegin la bandera del vaixell cuirassat *Espania*. S'acorda la construcció d'una cotxeria per al servei fúnebre junt al cementeri. Es compra una mula per a ús de l'hospici. S'estudien un conjunt de reformes al plànol de na Camel·la.

16-05-12: l'Ajuntament de Santanyí, que ha de contractar una companyia elèctrica per a posar l'enllumenat públic, sol·licita al de Manacor quina quantitat de diners paga per bombeta de 16 bugies i el número que té contractades.

17-05-12: la senyora Mercedes Manzaneres de Molino, presidenta de la Asociación de Señoras, agraeix al poble de Manacor les 1.372'65 ptes. que es recaudaren a benefici dels ferits i familiars dels difunts a la campanya de Melilla i del Rif.

18-05-12: el Sr. Bisbe, procedent de Felanitx, arriba a les set del vespre a Manacor. Aquest vespre beneeix el nou retaule del Sant Crist, del qual són padrins

Vista de la plaça de la Constitució amb el campanar encara inacabat.

Antoni Rosselló Nadal i Magdalena Ferrer Nadal. Després presideix la processó que trasllada la venerada figura del Sant Crist de la capella vella a la nova.

19-05-12: el dematí el Sr. Bisbe beneeix un nou sagrari, del qual són padrins els nins Martí Bonet Marcó i Carme Servera Amer. A la missa major predica Mn. Antoni Truyols, professor del Seminari. El capvespre visita l'església i el convent de les religioses serventes de la Sagrada Família

20-05-12: el Sr. Bisbe confirma 864 nins, actuant de padrins els preveres Gaspar Morey, Joan Bonet Fons, Pere Vallespir Muntaner, Antoni Lliteras Caldentey, Antoni Rosselló Alemany, Miquel Mascaró Nadal i Joan Pocoví Sastre. El capvespre administra la confirmació de 840 nines, que són apadrinades per Francisca Riera Bonet, Maria Rosselló Alemany, Trinidad Planas Pastor, Francesca Truyols Febrer, Aina Ladària Artigues, Aina Muntaner Nadal, Carme Puerto Noguera, Catalina Truyols Pont, Joana Bosch Soler i Bàrbara Salas Lluïll. Se suplica a la Presidència que faci observar el descans dominical als pagesos durant l'època de recol·lecció per no donar l'espectacle de l'any anterior.

24-05-12: el rector Rubí convida el consistori a les misses solemnes i reserves de les Quaranta Hores que els dies 25, 26 i 27 es dediquen al Sant Crist.

03-06-12: el rector convida l'Ajuntament a la missa major del dia del Corpus i a la solemne processó que sortirà a les 17:30.

05-06-12: el president de la Càmera Oficial de Comerç, el Sr. Francesc Casanoves, demana a petició d'una empresa estrangera "si en Manacor existe un muladar donde se recojan las caballerías muertas y se las meta en calderas para hacer carne disecada con destino a "guano"".

25-06-12: Jerònima Vives es queixa a la Comandància de Marina que l'Ajuntament li ha pres les claus de sa cova de sa Patroneta (Porto Cristo), construïda pel seu marit. S'acorda protegir la font de na Camel·la per evitar desgràcies. Una comissió de veïnats de na Camel·la ofereix 1.500 pessetes perquè l'Ajuntament compri els dos o tres solars de la part esquerra compresos entre el carrer de l'Amargura i la prolongació del de la Verònica.

02-07-12: Foment de Turisme, amb motiu de les campanyes de divulgació de Mallorca a l'estranger, es dirigeix a la Batlia de Manacor "por ser uno de los pueblos que más se beneficia del turismo para que colabore con el sostenimiento de aquella sociedad inscribiendo su nombre en la lista de socios del "Fomento de Turismo" y acordando la cantidad mensual con que desee contribuir".

08-07-12: comença una vaga dels oficials fusters, tallistes i cadirers que durarà fins al dia 12 del mateix mes. Aquests treballadors reivindiquen la jornada

laboral de 9 hores. A partir d'una *Estadística de las Huelgas* podem extreure les següents dades d'interès:-Obrers ocupats en el moment de la vaga: 100 (80 homes i 20 joves).-Número de vaguistes: 70 (55 homes i 15 joves).-Retribució que rebien: jornal fix.-Jornada de treball abans de la vaga: 10 hores.-Obrers que es negaren a la vaga: 8.-No se suspengueren totalment els treballs a tots els tallers ja que alguns obrers continuaren la seva tasca juntament amb els seus patrons i/o propietaris.-Els vaguistes reberen 55 pessetes de les caixes de resistència.-El salari perdut pels vaguistes fou de 200 pessetes.

09-07-12: s'exposa al públic el pla d'establiment de Son Cladera i el d'una part de sa Marineta.

18-07-12: la Batlia de Palma demana col·laboració a la de Manacor per recaptar donatius que s'enviaran a Santander per honrar la memòria del director de la Biblioteca Nacional Marcelino Menéndez Pelayo.

20-07-12: el Sr. Jaume Ramis Llodrà, reponsable de l'empresa constructora de l'antic velòdrom, envia una carta a l'Ajuntament exposant que: "habiéndose construido en esta localidad y punto denominado "Jardi den Ferré" situado en la carretera de Palma, un velódromo destinado a carreras de velocípedos, ruego á V. Se sirva disponer que por el maestro albañil de esta municipalidad se gire á dicho local la correspondiente visita de inspección para poder abrir al público el dia 25 del actual".

Placa situada a l'antic edifici de ca n'Abellanet que recordava als visitants forans la condició de ciutat de Manacor.

21-07-12: l'inspector provincial de l'Institut de Reformes Socials, el Sr. Mariano Sancho, visita Manacor i fa saber a l'Ajuntament que "en los andamios de la obra que se realiza en la iglesia parroquial, no se colocan los resguardos que la ley de accidentes exige (...). Como dicha obra está temporalmente suspendida, no ha sido posible hacer personalmente prevenciones, en el sentido indicado, al maestro encargado de la misma".

23-07-12: l'Ajuntament sol·licita la creació d'una estafeta de correus.

25-07-12: el Sr. Pere J. Palmer, corresponsal a Palma del Centro Balear de Buenos Aires, informa al batle de Manacor que "desde que la asociación se fundó años atrás tiene centenares de socios, su propio local y un dispensario médico, además de un nutrido orfeón. Ahora quieren crear una biblioteca social y solicitar el envío de algunos ejemplares con tal destino".

26-07-12: el Govern Civil insta l'Ajuntament perquè té l'obligació de fomentar l'admissió de voluntaris per a l'Exèrcit d'Àfrica.

05-08-12: El vocal obrer Pere Amer comunica al batle que “en la alameda Antonio Maura el albañil Lorenzo Ramis està construyendo una casa sin el andamiaje correcto”.

06-08-12: el consistori acorda comprar una mula “para sortear el dia de la feria como es costumbre”.

11-08-12: l'Ajuntament es posa en contacte amb el Sr. Bartomeu Servera Gili per tal d'aconseguir la inclusió de la Colònia del Carme dins del traçat del projecte de ferrocarril. S'estableixen per escrit les bases del concurs per al monument que s'ha de construir sobre la font de la plaça de la Reina Victòria.

27-08-12: el diputat a Corts per Palma de Mallorca, el Sr. Juan Valenzuela, després de fer les gestions pertinents amb el ministre de Foment, aconsegueix una subvenció per a la construcció de la carretera de Porto Cristo.

29-08-12: l'Ajuntament de Manacor ha de comunicar al Govern Civil sobre el compliment de la llei del descans dominical.

03-09-12: el veïnat d'Inca Miquel Truyol Gual presenta una instància per construir un muladar al Clot d'en Perso.

06-09-12: el guarda particular jurat Bartomeu Jaume Bennàssar rep la llicència d'ús d'armes.

20-09-12: l'Ateneu Obrer Català de Sant Martí envia a Manacor un programa dels propers Jocs Florals que ha d'organitzar.

24-09-12: el poble català de Sarrià envia a l'Ajuntament de Manacor un cartell anunciador de la Festa Major d'aquella localitat.

29-09-12: es comencen les obres del nou camí veïnal de Porto Cristo.

05-10-12: el pare Benet Riera, prior del Convent, convida l'Ajuntament a la processó del Roser.

08-10-12: el pare Benet Riera demana la cessió de diferents dependències del claustre.

25-10-12: el Sr. Miquel Garcia, 1r tinent capità accidental de carabiners, comunica al batle de Manacor que “teniendo que efectuar el ejercicio del tiro al blanco las fuerzas de carabineros de esta ciudad y Porto-Cristo en los días del 28 al 30 del actual, en el sitio denominado “Torre de Porto-Cristo”, de ese término municipal, de ocho a doce de la mañana, espero de su fina atención lo haga público por medio de bandos ó en la forma que V.S. crea más procedente, al objeto de que llegue á conocimiento del vecindario y pescadores que puedan transitar por dichos parajes, para evitar desgracias”.

29-10-12: es formula la necessitat d'aclarir si el centre del passeig Antoni Maura i de la plaça de la Reina Victòria s'havia de destinar a passeig o a carretera.

03-11-12: els veïnats del carrer del Sant Crist demanen que se'ls doni la rasant del carrer.

12-11-12: arriba a Manacor la notícia de l'assassinat del president del Consell de Ministres Sr. José Canalejas.

18-11-12: reben llicència d'ús d'armes els guardes jurats Josep Escalles i Vicenç Nadal.

25-11-12: el rector Rubí convida el consistori a les exèquies que s'han de celebrar el dia 27 a les 10 del matí per l'ànima del Sr. José Canalejas, president del Consell de Ministres.

25-11-12: el rector Rubí, com a cap de l'Església manacorina i president del Monte-Pío, ofereix a l'Ajuntament el Minimax i els dos Miniprax que ha adquirit perquè “se utilicen en bien del público en los incendios que puedan sobrevenir, una vez se hayan nombrado tres hombres que reciban la enseñanza del uso de los mismos”.

06-12-12: el Sr. Guillem Carbonell, enginyer de camins, canals i ponts, comunica al batle que el dia següent es desplaçarà a Manacor per tal d'inspeccionar el camí de Porto Cristo.

13-12-12: el comandant de la Guàrdia Civil denuncia Miquel Adrover Rigo i Jaume Bauçà Pasqual per l'ús d'armes prohibides. Són multats amb cinc pessetes.

21-12-12: queda assenyalat el dia 24 del present mes per a la visita general a les presons del partit de Manacor.

Referències bibliogràfiques i documentals

-“Correspondència rebuda, 1912”. Hist. VII 15y. Arxiu Municipal de Manacor.

-CORTÈS, Santiago: **L'església de Manacor a principis del segle XX. Cronicó de l'església de Manacor, 1900-1925**. I Jornades d'estudis locals de Manacor. Manacor. 2001.

-FERRER, Rafel: **Manacor es ciudad y su Ayuntamiento es ilustre desde el 21 de mayo de 1912**. Revista “Perlas y Cuevas”, núm. 667, del 10 de gener de 1987.

-“Llibre d'Actes de l'Ajuntament, novembre 1910- febrer 1912”. Hist. I 13 30. Arxiu Municipal de Manacor.

-“Llibre d'Actes de l'Ajuntament, febrer 1912- gener 1913”. Hist. I 13 31. Arxiu Municipal de Manacor.

-Setmanari “La Aurora”, números 289, 293 i 296.

La creació de les escoles rurals a Manacor (1926 - 1932)

Magdalena Amengual Binimelis

1.- Aspectes previs

1.1.- El problema escolar de les Balears¹

Al voltant de l'any 1923 trobam que a les Balears hi ha un grau d'analfabetisme molt elevat perquè l'ensenyament a les escoles era molt deficitari. Aquest fet era conseqüència de l'estancament de l'escola primària durant els 50 anys anteriors, i durant aquest temps s'havien anat formant els pobles a causa de la divisió de terres, quedant desatesa l'àrea educativa.

L'any 1923 comença la dictadura de Miguel Primo de Rivera. Durant els anys 1923 a 1926, es va treballar per donar a conèixer la necessitat de l'ensenyament i de l'educació primària. Es començaren a sol·licitar i a crear moltes d'escoles rurals, i a graduar les escoles dels nuclis urbans.

El conflicte sorgí quan es va detectar la manca de locals per a escoles. La solució en aquest problema la va oferir l'inspector Sr. Juan Capó, com es pot llegir en el següent text:

“Y en la mañana del día 10 del mismo mes, se celebró, en el salón de actos del Museo Pedagógico, la dicha Asamblea, asistiendo a la misma todos los Alcaldes de la provincia y todas la Autoridades. Después de un exordio para explicar las causas del llamamiento, el Inspector Capó, presentó el problema y la solución, que leyó, ya concretada en una instancia del Sr. Leal, siendo aprobada por aclamación y según la cual los pueblos, mancomunados, se comprometían a construir todas las escuelas de la provincia en un plazo muy breve y con gran economía del Estado, si se autorizaba el funcionamiento de una Comisión Provincial sujeta a las normas(...)”²